

Конспект
лекцій з латинської мови
для студентів заочної форми навчання
зі спеціальності «Фармація»

Читання

I. Алфавіт

Буква	Назва букви	Читання	Буква	Назва букви	Читання
Aa	«а»	[а]	Nn	«ен»	[н]
Bb	«бе»	[б]	Oo	«о»	[о]
Cc	«це»	[ц, к]	Pp	«пе»	[п]
Dd	«де»	[д]	Qq	«ку»	[к]
Ee	«е»	[е]	Rr	«ер»	[р]
Ff	«еф»	[ф]	Ss	«ес»	[с, з]
Gg	«Ге»	[Г]	Tt	«те»	[т]
Hh	«га»	[г]	Uu	«у»	[у]
Ii	«і»	[і]	Vv	«ве»	[в]
Jj	«йот»	[й]	Xx	«ікс»	[кс]
Kk	«ка»	[к]	Yy	«іпсілон»	[і]
Ll	«ель»	[ль]	Zz	«зет»	[з]
Mm	«ем»	[м]			

II. Заглавна буква

З великої букви пишуться назви рослин, хімічних елементів, лікарських препаратів та всі власні назви.

III. Правила читання.

1. Голосні дифтонги:

а) ae - *gangraena*
} [e]

oe - *Foeniculum*

“..” трема – знак роздільного читання *Aloë, aër*

б) eu - [eu] *Europa, Eucalyptus*

au - [au] *autor, audire*

2. Приголосні дифтонги

ngu - [нгв] *lingua*

qu - [кв] *aqua*

3. Буквосполучення

ti + голосна – [ці] *operatio, solutio*

NB sti, xti [ті] *ostium, mixtio*

ch – [х] *Chlorum*

ph – [ф] *Phosphorus, diaphragma*

rh – [р] *rhinitis*

th – [т] *thorax*

sch, sh – [ш] *Escherichia coli, shock*

4. Особливе читання приголосних

[к] перед а, о, u *caput*

c

[ц] перед е, і, у, ае, ое *medicina*

[с] *spiritus*

s

[з] між голосними *dosis*

x - [кс] *Oxygenium*
z - [з] *eczema* (NB *Zincum*)

Поділ на склади. Наголос.

Відлік складів з права наліво.

ci – to
2 1

Зазвичай наголос падає на другий склад, але якщо він короткий, то наголос переноситься на третій склад. Наголос ніколи не падає на перший склад.

I. Короткий голосний:

1. Перед іншим голосним або “h” *arteria, extraho*
2. Перед диграфами “th, rh, ph, ch” *Arachis*
3. Суфікси “-id, -ol, -ul, -ic” - короткі *hydrochloridum*

II. Довгий голосний:

1. Перед “x, z” *Oriza*
2. Перед сполученням двох приголосних (крім l або r з h,c,d,g,p,t) *ampulla, Ephedra*
3. Дифтонги завжди довгі. *Althaea*
4. Суфікси “-ur, -an, -in, -at, -os, -al” - довгі *tinctura*

Нерегульовані випадки довготи або короткості позначаються значками:

« - » знак довготи (ī)

« ˇ » знак короткості (ĩ)

Вправи на читання

GAUDEAMUS

Gaudeamus *igitur*

Juvenes dum sumus!

Post *jucundam juventutem,*

Post *molestam senectutem,*

Nos *habebit humus.*

Vivat Academia,

Vivant professores!

Vivat membrum quodlibet,

Vivant membra quaelibet,

Semper sint in fiore!

1. Ligamentum
2. Linea alba
3. Ossa
4. Althaea
5. Pelvis
6. Scabies
7. Bacillus
8. Appendix
9. Vasa sanguinea
10. Columna vertebràlis
11. Fascia
12. Status
13. Textus osseus
14. Iliacus
15. Utérus
16. Articulationes
17. Abscessus
18. Externus
19. Occipitalis
20. Convallaria majalis
21. Oesophagus
22. Vesica fellea
23. Strophanthus
24. Cavernosus
25. Gossypium
26. Tonsilla
27. Decoctum
28. Febris continua
29. Maxilla
30. Cavum cranii
31. Plexus
32. Penicillium
33. Giandùia
34. Catarrhus ventriculi
35. Tinctura Leonuri
36. Macula
37. Camphora
38. Musculus psoas major
39. Mixtura
40. Bronchitis acuta
41. Amygdala
42. Hydrogenii peroxydum
43. Globulus
44. Collapsus
45. Nux vomica
46. Oxygenium
47. Articulatio humeri
48. Os occipitale
49. Processus mastoideus
50. Musculi abdominis

GAUDEAMUS

Gaudeamus igitur
Juvenes dum sumus!
Post jucundam juventutem,
Post molestam senectutem,
Nos habebit humus.
 Ubi sunt, qui ante nos
 In mundo fuere?
 Transeas ad superos,
 Transeas ad inferos,
 Hos si vis videre.

Vita nostra brevis est,
Brevi finietur,
Venit mors velociter,
Rapit nos atrociter,
Nemini parcetur.

Vivat Academia,
Vivant professores!
Vivat membrum quodlibet,
Vivant membra quaelibet,
Semper sint in fiore!

ВЕСЕЛИМОСЬ

(Старовинна студентська пісня)

Переклад А. О. Содомори

Гей, повеселімося,
Поки молодії!
Мине молодість квітуча,
Старість нас впов'є, мов туча,
І земля покриє.
 Де ті, що жили колись
 На розлогім світі?
 Треба чи під землю йти,
 Чи на небо злинути,
 Щоби їх зустріти.
Те життя — лиш мить одна,
Вмить воно й пролине.
Смерть кістлява — тут як тут,
Чинить свій над нами суд:
Всіх - до домовини.
 Хай живе науки храм,
 Хай живуть учені!
 Кожен з них нехай живе,
 Процвітає гроно все
 У добрі, натхненні!

Дієслово (Verbum)

Словникова форма:

- 1) перша особа однини в *Praesens*
- 2) перша особа однини в *Perfectum*
- 3) *Supinum*
- 4) *Infinitivus*

(давати - *do, dedi, datum, dāre*)

Дієслова поділяються на 4 дієвідміни

I	-āre	<u>signāre</u>
II	-ēre	<u>miscēre</u>
III	-ĕre	<u>dividĕre</u>
IV	-ire	<u>audire</u>

Наказова форма

Наказова форма однини утворюється шляхом відкидання закінчення « **-re** ».
signa, misce, divide, audi

Форма множини утворюється додаванням закінчення « **-te** » до форми однини. В III дієвідміні закінчення « **-e** » замінюється на « **-i** »
signate, miscete, dividite, audite

Умовний спосіб (пасивна форма) (Conjunctivus)

На українську мову перекладається словом « нехай ».

I	sign (are)	sign-e-tur	sign-e-ntur
II	misce (re)	misce-a-tur	misce-a-ntur
III	divid (ere)	divid-a-tur	divid-a-ntur
IV	audi (re)	audi-a-tur	audi-a-ntur

Лексичний мінімум

Recipe: - Візьми *Rp.:*

Da. - Видай.

Dentur – Нехай будуть видані.

Da tales doses numero 6. - Видай такі дози числом 6.

Dentur tales doses № 6. – Нехай будуть видані такі дози числом 6. *D. t. d. №6*

Signa: - Познач:

Misce. - Змішай.

M. D. S.:

Misce ut fiat ... (Misce fiat ...) *M. ut f. ...* - Змішай нехай утвориться ...

pasta - паста

pulvis (pulv.) - порошок

unguentum (ung.) - мазь

linimentum (linim.) - лінімент

globulus (glob.) - кулька

suppositorium (supp.) - супозиторій

Misce ut fiant... (Misce fiant...) *M. ut f. ...* - Змішай нехай утворяться ...

globuli - кульки

suppositoria - супозиторії

tabulettae (tab.) - таблетки

species (spec.) - збори

Massae pilularum *quantum satis*, ut formentur pilulae numero ...

Пілюльної маси скільки потрібно, щоб утворились пілюлі числом...

Divide in partes aequales. – Поділи на рівні частини.

Факультативна лексика

addere - додавати, додавати

agitare - збовтувати

coquere - варити

colare - цідити

dare - давати

discere - учитися

filtrare - фільтрувати

finire - закінчувати

habere - мати

laborare - працювати

miscere - змішувати

praeparare - приготувати

praescribere - приписувати

repetere - повторювати

recipere - брати

sanare - оздоровлювати

servare - зберігати

sentire - відчувати

solvere - розчиняти

signare - позначати

sterilisare - стерилізувати

obducere - вкривати оболонкою

videre - бачити;

vertere – вертати

Іменник
(Nomen substantivum)

Три роди:

masculinum (m) - чоловічий
femininum (f) - жіночий
neutrum (n) - середній

Два числа:

singularis - одиниця
pluralis - множина

Змінюються за відмінками:

Nominativus - називний
Genetivus - родовий
Dativus - давальний
Accusativus - знахідний
Ablativus - орудний
Vocativus - кличний

Іменники мають 5 відмін, які визначаються за закінченнями родового відмінку однини.

Закінчення род. відм.

I відміна	-ae
II відміна	-i
III відміна	-is
IV відміна	-us
V відміна	-ei

Словникова форма:

- 1.форма називного відмінку однини
- 2.закінчення родового відмінку однини
- 3.позначення роду (*m, f, n*)

вода - aqua, -ae f

Визначення роду за закінченнями.

чоловічий рід	-us, -er	<u>globulus</u> , <u>magister</u>
жіночий рід	-a	<u>aqua</u>
середній рід	-um	<u>Vaselinum</u>

I відміна іменників (Declinatio I)

Належать іменники жіночого роду, що мають в родовому відмінку однини закінчення «-ae», в називному «-a».

Відмінникові закінчення I відміни

	singularis	pluralis
N.	-a	-ae
G.	-ae	-arum
D.	-ae	-is
Acc.	-am	-as
Abl.	-a	-is

Неузгоджене означення

Висловлено іменником у родовому відмінку, який не змінюється.

aqua Menthae - м'ятна вода

tincturae Valerianaе - настоянка валеріани

aqua Amygdalarum - мигдальна вода

massa pilularum - пілюльна маса

oleum Olivarum - оливкова олія

oleum Persicorum - персикова олія

Іменники грецького походження на «-e»

Такі іменники мають особливі відмінникові закінчення.

Aloë -ēs, f - алое

Kalanchoë -ēs, f - каланхое

Hippophaë -ēs, f - обліпіха

Hierochloë -ēs, f - зубровка

chole -es, f - жовч

Фармацевтична лексика

Althaea, ae, f. — алтея	cera, ae, f. — віск
Aralia, ae, f. – аралія	Ephedra, ae, f. — ефедра, хвойник .
Arnica, ae, f. – арніка	Farfara, ae, f. — мати-й-мачуха, підбіл
ampulla, ae, f. - ампула	Frangula, ae, f. — крушина
aqua, ae, f. — вода	gemma, ae, f. — брунька
Belladonna, ae, f. — беладона, красавка	Glycyrrhiza, ae, f. або
Calendula, ae, f. — календула	Liquiritia, ae, f. — солодка
Camphora, ae, f. — камфора	Ipecacuanha, ae, f. — ипекакуана,
capsula, ae, f. — капсула	блювотний корінь
Chamomilla, ae, f. — ромашка	lagena, ae, f. — пляшка
charta, ae, f. — папір	officina, ae, f. — аптека
Convallaria, ae, f. — конвалія	olla, ae, f — банка
Cucurbita, ae, f. — гарбуз	Oryza, ae, f. — рис
gutta, ae, f. — крапля	Polygala, ae, f. — китятки, істод
herba, ae, f. — трава	Sanguisorba, ae, f. — родовик,
magnesia, ae, f. — магнезія	стягниківров
massa, ae, f. — маса	scatula, ae, f. — коробочка
massa pilularum — пілюльна маса	Schizandra, ae, f. — лимонник
Mentha, ae, f. — м'ята	Senna, ae, f. — сена
mixtura, ae, f. — мікстура	Terebinthina, ae, f. — терпентин,
oblata, ae, f. — облатка	живиця
pasta, ae, f. — паста	Thea, ae, f. — чай
pilula, ae, f. — пілюля	Tilia, ae, f. — липа
Rosa, ae, f. —роза, шипшина	Urtica, ae, f. — кропива
Salvia, ae, f. — шавлія	aqua Menthae - м'ятна вода
tabuletta, ae, f. — таблетка	tincturae Valerianaе - настоянка
tinctura, ae, f. — настойка, настоянка	валеріани
Valeriana, ae, f. —валеріана	aqua Amygdalarum - мигдальна вода
Amygdala, ae, f. — мигдаль	massa pilularum - пілюльна маса
bacca, ae, f. — ягода	oleum Olivarum - оливкова олія
Betula, ae, f. — береза	oleum Persicorum - персикова олія

Анатомічна лексика

arachnoidea, ae, f - павутинна оболонка мозку
bursa, ae, f - сумка
clavicula, ae, f - ключиця
costa, ae, f - ребро
calvaria, ae, f - черепне склепіння
cellula, ae f- клітина
columna, ae, f (vertebralis) - стовп (хребетний)
commissura, ae f - спайка
femina, ae, f - жінка
fibula, ae, f - мала гомілка
tibia, ae, f - велика гомілка
fossa, ae, f - яма, ямка
fractura, ae, f - перелом
glandula, ae, f - залоза
gingiva, ae, f - ясна
incisura, ae, f - вирізка
lingua, ae, f -язик
mamma, ae, f - молочна залоза
mandibula, ae, f - нижня щелепа
maxilla, ae, f - верхня щелепа
medulla, ae, f -мозок (кістковий, спинний)
palpēbra, ae f - повіка
patella, ae f - колінна чашка
prostata, ae f - передміхурова залоза
ruptura, ae f - розрив, прорив
scapula, ae, f - лопатка
substantia, ae, f - речовина
tonsilla, ae, f - мигдалик
trachea, ae, f - трахея (дихальне горло)
urethra, ae, f - уретра (сечовипускний канал, сечівник)
urina, ae, f - сеча
vagina, ae, f - вагіна (піхва)
vertebra, ae, f - хребець
vena, ae f - вена
vena portae (porta, ae f - ворота) - воротна вена
vesica, ae f – міхур

Рецепт

Зразок рецепта

Міністерство охорони здоров'я України
Міська поліклініка м. Бердянська
пр. Перемоги 33

Дитячий

Дорослий

10 вересня 2008 р.

Дорошенко О. І. 65 років

Лікар Яворська Б. В.

Recipe: *Acidi hydrochlorici diluti 4 ml*

Pepsini 2,0

Sirupi cerasi 50 ml

Aquae destillatae 150 ml

Misce.

Da.

Signa: по 1 столовій ложці 3 рази на день після їжі

Підпис і печатка лікаря

Частини рецепту

1. Назва установи (штамп)
2. Дата прописування рецепту (число, місяць, рік)
3. Прізвище та ініціали хворого
4. Вік хворого
5. Прізвище та ініціали лікаря
6. Позначення лікарських речовин та їх кількості
7. Назва лікарської форми (мазь, порошок, таблетки...) та інші вказівки фармацевту
8. Спосіб застосування ліків (сігнатура)
9. Підпис та печатка лікаря

Латинська частина рецепту

1. Починається зі слова, далі слова, зазвичай, записуються в родовому відмінку

Чого?

Recipe: Tincturae Convallariae 30 ml

Род. в.

род. в.

Чого?

2. Назва кожного засобу пишеться з нового рядка і великої букви.

3. Порядок написання лікарських засобів:

- 1) основний (basis)
- 2) допоміжний (adjuvans)
- 3) коригуючий (corrigenens)
- 4) утворюючий (constituens)

4. Кількість твердих (сипучих) речовин позначається в грамах або частинах грама (слово «грам» не пишеться).

1грам 1,0

1дециграм - 0,1

1сантиграм - 0,01

1міліграм - 0,001

Рідкі речовини позначаються в мілілітрах (ml)

Краплі позначаються римськими цифрами

guttam I (gtt. I)

guttas III (gtts. III)

5. Якщо кожного засобу береться порівну – ставиться знак *ana (aa)*

6. Назви готових стандартних лікарських засобів (таблетки, супозиторії, кульки, плівки та ін.) записуються у знахідному відмінку.

Recipe: Tabulettas Bromcamphorae 0,2 numero 20

Назви лікарських препаратів, які пишуться в лапках, не відмінюються.

Recipe: Tabulettas “Pentalginum” №10

Прийменники (Praepositiones)

Численні медичні і фармацевтичні вирази утворені за допомогою прийменників.

Прийменники в латинській мові керують знахідним відмінком і аблативом.

Прийменники, які керують Accusativus

ad - для, при, до

contra – проти

per – через, протягом

intra - в

Прийменники, які керують Ablativus

cum – з, разом з

ex – з, із

pro - для

Прийменники, які керують Accusativus та Ablativus

Куди? (Acc.) *sub linguam*

in, sub

(в, під)

Де? В чому? (Abl.) *sub lingua*

Лексичний мінімум

NB Курсивом позначена обов'язкова лексика

ad cataplasmata – для припарок
ad clavos - при мозолях
ad decubitus – при пролежнях
ad gargarisma – для полоскання
ad hypertoniā - при гіпертонії
ad usum externum – для зовнішнього застосування
ad usum internum – для внутрішнього застосування
contra tussim – проти кашлю
per diem - протягом дня
per horam - протягом години
per inhalationem - через інгаляцію
per os - через рот
per rectum - через пряму кишку
per se - в чистому вигляді
per vaginam - через піхву
intra venam – в вену
intra musculos – внутрішньом'язово
cum Novocaino – з новокаїном
cum Zinci sulfatē – з сульфатом цинку
cum extracto – з екстрактом
cum radicibus – з коренями
ex fructibus – з плодами
ex tempore – по мірі потреби
pro cursu - на курс (лікування)
pro die – добова доза
pro dosi – разова доза
pro infantibus – для дітей
pro inhalatione – для інгаляції
pro injectionibus – для ін'єкцій

pro narcosi – для наркозу
pro roentgeno – для рентгену
pro usu externo (interno) – для зовнішнього (внутрішнього) застосування
pro usu parenterali – для парентерального застосування
in ampullis – в ампулах
in capsulis - в капсулах
in capsulis gelatinosis – в желатинових капсулах
in capsulis amylaceis - в крохмальних капсулах (облатках)
in oblatiis - в облатках
in vitro - в пробіріці
in scatula - в коробочці
in lagena originali - в (оригінальній) пляшці
in olla - в банці
in charta - в папері
in charta cerata - в навощеному папері
in charta paraffinata - в парафінованому папері
in sacculo - в мішечку
in suppositoriis - в супозиторіях
in tabulettis - в таблетках
in tabulettis obductis - в таблетках вкритих оболонкою
in vitro fusco (nigro) – в темній склянці
in spriz- tubulis - в шприці – тюрбиках

Друга відміна іменників (Declinatio II)

Належать іменники чоловічого та середнього роду з закінченням «-i» в родовому відмінку однини. В називному відмінку однини чоловічий рід має закінчення «-us, -er », середній рід – «-um».

Відмінникові закінчення II відміни

	singularis		pluralis	
	masculinum	neutrum	masculinum	neutrum
N.	-us, -er	-um	-i	-a
G.	-i		-orum	
D.	-o		-is	
Acc.	-um		-os	-a
Abl.	-o		-is	

Більшість назв лікарських засобів середнього роду. На українську мову передаються без закінчення “-um”. (Vaselinum, Analginum, Pantocrinum)

NB Назви всіх дерев на “-us” – жіночого роду, але змінюються за правилами II відміни.

Alnus -i, f -вільха
Amygdalus -i, f - мигдаль
Crataegus -i, f - глід
Eucalyptus -i, f - евкаліпт
Juniperus -i, f - ялівець
Pinus -i, f - сосна
Rhamnus -i, f - жостер
Padus -i, f - черемха
Sambucus -i, f - бузина
Sorbus -i, f - горобина

Лексичний мінімум

Фармацевтична лексика

(чоловічий рід)

bacillus, і m - паличка

globulus, і m - кулька

Helianthus, і m - соняшник

Leonurus, і m - пустирник, собача
кропива

Rubus idaeus, m – малина

sirupus, m – сироп

Strophanthus, і m - строфант

succus, і m - сік

Thymus, m – чабрець

Triticum, і n - пшениця

Uva (ae) ursi – ведмеже вушко, мучниця
(середній рід)

Absinthium, і n - полин

acetum, і n – оцет

acidum, і n - кислота

amylum, і n – крохмаль

Anisum, і n – аніс

antidotum, і n – протияддя

butyrum, і n - масло (тверде)

butyrum Casao, і n – масло какао

Chelidonium, і n - чистотіл

decoctum, і n - відвар

emplastrum, і n – пластирь

emulsum, і n - емульсія

extractum, і n - екстракт, витяжка

Foeniculum, і n – кріп

folium, і n - листок

Glycerinum, і n - гліцерин

Glucosum, і n - глюкоза

Gnaphalium, і n – сухоцвіт

Gossypium, і n – вата, бавовник

Helichrysum, і n - безсмертник

Hypericum, і n - звіробій

infusum, і n - настій

Ledum, і n – багно болотяне

linimentum, і n - лінімент

Linum, і n - льон

Mentholum, і n - ментол

Millefolium, і n - деревій

oleum, і n – олія

oleum Ricini -рицинова олія

oleum Terebinthinae - терпентинова
олія, скипидар

remedium, і n - лікувальний засіб

Rheum, і n - ревінь

saccharum, і n - цукор

Stramonium, і n - дурман

suppositorium, і n – супозиторій, свічка

Taraxacum, і n – кульбаба

Triticum, і n - пшениця

unguentum, і n -мазь

vitrum, і n – склянка

Alnus -і, f -вільха

Amygdalus -і, f - мигдаль

Crataegus -і, f - глід

Eucalyptus -і, f - евкаліпт

Juniperus -і, f - ялівець

Pinus -і, f - сосна

Rhamnus -і, f - жостер

Padus -і, f - черемха

Sambucus -і, f - бузина

Sorbus -і, f - горобина

Анатомічна лексика

(чоловічий рід)

angulus, і m - куток
bronchus, і m - бронх
bulbus oculi - очне яблуко
cancer, cri m - рак
catarrhus, і m - катар, запальне ураження слизових оболонок
digitus, і m - палець
oesophagus, і m - стравохід
fundus, і m - дно
humerus, і m - плечова кістка
lumbus, і m - попереk
morbus, і m - хвороба
musculus, і m - м'яз
nasus, і m - ніс
nervus, і m - нерв
nodus, і m - вузол
oculus, і m - око
truncus, і m - тулуб
uterus, і m - матка
ventriculus, і m - шлунок

(середній рід)

atrium, і n - передсердя
brachium, і n - плече
cavum, і n - порожнина
caecum, і n — сліпа кишка
cerebellum, і n - мозочок
cerebrum, і n - головний мозок
collum, і n — шия (крім шийки матки і сеч. міх.)
cranium, і, n - череп
dorsum, і n - спина
duodenum, і n - дванадцятипала кишка
ileum, і n - клубова кишка
intestinum, і n - тонка кишка
labium, і n - губа
ligamentum, і n - зв'язка
ovarium, і n - яєчник
per rectum - через пряму кишку
peritoneum, і n - очеревина
rectum, і n - пряма кишка
septum, і n - перегородка
sternum, і n - груднина

**ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТИ (ЧАСТОТНІ ВІДРІЗКИ)
В НАЗВАХ ЛІКАРСЬКИХ РЕЧОВИН І ПРЕПАРАТІВ**

Більшість назв лікарських препаратів - це штучно утворені слова, вони складаються із декількох словесних вірзків. Серед них є й такі, що трапляються не в одній, а в декількох, часто в десятках і сотнях назв.

Терміноелементи несуть деяку інформацію про:

хімічний склад,

терапевтичну ефективність,

фармакологічну характеристику.

Уміння впізнати їх у складі назви допомагає легше і точніше запам'ятати особливості написання таких назв і одночасно засвоїти хоч невелику, але спеціальну інформацію про дану лікарську речовину, препарат.

Наприклад, в назвах **Oxacillinum, Dicloxacillinum, Ampicillinum, Bicillinum** і т. д. є загальний для них терміноелемент **-cillin**, який вказує на антибіотики групи пеніциліну.

Терміноелементи фармацевтичної термінології

Запам'ятайте частотні відрізки, звертаючи увагу на орфографію.

- aem-** діючий на кров
- aesthes-** знеболювальний
- aeth(yl)-** етил
- al-** снодійні, наркотичні
- alg-** беззаспокійливий
- aller(g)-** протиалергічні
- a(n)-** заперечення
- andr-** андрогени (препарати чоловічих статевих гормонів)
- angi-** діючий на судини
- anth-** (квітка); алкалоїди та глікозиди отримані з рослин
- anti-** проти
- ap(is)-** препарати бджолої отрути
- arol-** антикоагулянти (стримують зсідання крові)
- as-** фермент
- atraz-** заспокійливий
- barb-** барбітурати, снодійні, заспокійливі
- benz-** похідні бензойної кислоти
- bil-** жовчогінні
- cain-** знеболюючі
- card-** серцеві
- cef-, -ceph-, ceph-** антибіотики-цефалоспорици
- chlor-** хлор
- chol-** жовчогінні
- cid-** знищують збудників хвороби
- cillin-** антибіотики пеніциліну
- col-** жовчогінні
- cor-** серцеві
- cort(ic)-** стероїди, глюкокортикостероїди
- c(o)um-** антикоагулянти (стримують зсідання крові)
- cyclin-** антибіотики тетрацикліну
- cycl-** період, цикл
- dol-** беззаспокійливий
- dorm-** снодійні
- emet-** протиблювотні
- flog-** протизапальні
- fung-** протигрибкові
- gly(c)-** солодкий, похідні цукру
- gnost-** діагностичні
- graf-, -graph-** рентгеноконтрастні, діагностичні
- (h)aem(at)-** діючі на кров
- helm(int)-** протиглистні
- hydr-** наявність водню, води
- hypn-** снодійні
- io-** наявність йоду, рентгеноконтрастні
- lax-** проносні

-lys,-lyt- розпад, розчинення
-mal- снодійні, заспокійливі
-merc- препарати ртуті
-meth(y)l- наявність метилу
-morph- снодійні, наркотичні
-myc(in)(it)- антибіотики групи стрептоміцину
-myc- діючий на грибки
-(na)phth- похідні нафти
-oestr- естрогени (препарати жіночих статевих гормонів)
-orex- подавляючі апетит
-oxy- кисень, кислота, кислий
-peps- регулюючий травлення
-phen(y)l- наявність фенілу, фенілену
-phlog- протизапальні
-phren- психоседативні, заспокійливі
-phyll- листок
-press- регулюючі кров'яний тиск
-purg- проносні
-pyr- жарознижуючі
-sang- кровоспинні
-sed- седативні, заспокійливі
-somm- снодійні
-stan,-ster- андрогені стероїди (препарати чол.. статевих гормонів)
-stress- психоседативні
-sulfa- сульфаніламідні (антимікробні)
-syn(th)- синтетичний, штучний
-ten(s)- регулюючі кров'яний тиск
-test- андрогени (препарати чол.. статевих гормонів)
-the- алкалоїди та глікозиди, отримані з листя чаю
-thi(o)- наявність сірки
-tranqu- психоседативні
-trast- рентгеноконтрастні, діагностичні
-thyr- регулюючі функцію щитоподібної залози
-tropin- спрямованість дії
-ur- сечогінні
-val- седативні, похідні від «Valeriana»
-vas- судинорозширюючі
-verm- протиглистні
-vip(er)- препарати зміїної отрути
-vir- 1) андрогени 2) противірусні
-vit- вітамінні
-vomit- протиблювотні
-yl- 1) речовина 2) кислотні та вуглеводневі радикали
-zin,-zid,-zol,-zon- наявність азогрупи, азот

Тренувальні вправи

Випишіть відомі терміноелементи і поясніть їх значення.

Наприклад:

Oleandomycinum - тусін-антибіотики групи стрептоміцину

Coralginum

Sulfapyridazinum

Benzylpenicillinum

Cholosasum

Chlortetracyclinum

Pyrcophenum

Cardiotoxinum

Milocordinum

Octoestrolum

Morphocyclinum

Ampicillinum

Norsulfazolum

Thiacetazonum

Methylsulfazinum

Phenalginum

Methylthiouracilum

Coraethamidum

Oestradiolum

Aminazinum

Theophyllinum

Anaesthesinum

Phthalazolum,

Novacainum

Methyltestoteronom

Synthomycinum.

Напишіть латинською мовою, випишіть частотні відрізки та поясніть їх:

валокордин

тетрациклін

естрадіол

холагол

тіобутал

метицилін

етазол -

тіамін

кардіовален

гематоген

синестрол

етамідин

анестезин

піромекаїн

корглікон

окситетрациклін

нітрогліцерин

метандріол

тиреоїдин

галантамін

антианемін

таблетки фенацетину

нафталанова емульсія

саліцилова кислота в таблетках

фталазол у таблетках

чистий фенол

тетрациклінова мазь

лінімент синтоміцину

Напишіть рецепти латинською мовою

1. Візьми: Таблетки піроксану 0,015 числом 3
Видай. Познач:
2. Візьми: Пеніцилінової мазі 10,0
Видай. Познач:
3. Візьми: Свічки з синтоміцином 0,25 числом 10
Видай. Познач:
4. Візьми: Метионіну 0,6
Видай такі дози числом 12 в облатках.
Познач:
5. Візьми: Фенолу 0,5
Гліцерину 10мл
Змішай. Видай. Познач:
6. Візьми: Свічки «Анестезол» числом 10
Видай. Познач:
7. Візьми: Теофіліну 0,25
Димедролу 0,25
Змішай. Видай такі дози числом 10 в таблетках.
Познач:
8. Візьми: Таблетки бензонафтолу 0,25 числом 10
Видай. Познач:
9. Візьми: Нітрогліцерину 0,0005
Видай такі дози числом 40 в таблетках.
Познач:
10. Візьми: Тетрациклінової мазі 0,2% 25,0
Видай. Познач:

КЛІНІЧНІ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТИ

На відміну від анатомічної термінології, яка оперує в основному латинською лексикою, основу клінічної складають слова грецького походження.

Поряд зі словами суто грецького або латинського походження у клінічній термінології зустрічаються термінігібриди, утворені одночасно із грецьких та латинських компонентів. Наприклад: *dysfunctio, onis/* — порушення функції (*dys* — префікс грецького походження зі значенням «порушення, розлад», *functio, onis/* — латинський іменник зі значенням «виконання, здійснення, функція»).

Окремі клінічні терміни перекладаються українською мовою, як наприклад, *subacutus, a, um* — підгострий, але частіше вони транслітерується: *syndromum, i, y* — синдром.

Більшість клінічних термінів — інтернаціональні.

За структурою розрізняють *прості, складні та складені* клінічні терміни.

Прості — це окремі іменники, які позначають конкретні поняття (наприклад: *ulcus, ens n* — виразка).

Складені терміни утворюються за допомогою декількох окремих слів і можуть містити узгоджене, неузгоджене означення або те й інше одночасно. Наприклад:

hyperkinesia cordis — гіперкінезія серця,
dyspersia hepatica — печінкова дисперсія;

Складні терміни — це слова, утворені шляхом складання декількох грецьких або, рідше, латинських терміноелементів. Наприклад: *ot-o-rhin-o-laryng-o-logia* — розділ медицини, який вивчає захворювання вуха, горла і носа й методи їх лікування.

Основні моделі термінів

1. Модель назви запального процесу

основа грецької назви органа, тканини + *-itis f*

dermatitis f — дерматит, запалення шкіри
neuritis f — неврит, запалення нерва
otitis f — отит, запалення вуха

2. Модель назви патологічного процесу

основа грецького іменника або прикметника + *-osis f*

sclerosis f — склероз, затвердіння

3. Модель назви пухлини

основа грецької назви тканини + *-oma n*

myoma n — міома, м'язова пухлина

4. Модель утворення терміна за допомогою кінцевого терміноелемента

основа грецької назви органа + кінцевий елемент або явища
gastroscopia, ae f- гастроскопія (*gaster* - шлунок+*scopia* - огляд)
haematologia, ae f- гематологія (*haem* - кров+*logia* - учення)

Грецькі суфікси іменників.

-iasis, is f - хвороба незапального характеру, ознака хвороби

-itis, itidis f - запалення

-oma, atis n i пухлина

-osis, is f- перевищення норми; захворювання незапального характеру

-ismus, i m хвороба, отруєння *morphinismus*

Найпоширеніші греко-латинські клінічні терміноелементи

- a-, an-** заперечення, відсутність
- aden-** залоза, лімфатичний вузол
- aesthes-, aesthesia-** відчуття
- alg-, -algia-** біль
- angio-** судина
- anthrop-** людина
- anti-** проти
- arthr-** суглоб
- blephar-** повіка
- brady-** повільний
- brachy-** короткий
- carcin-** ракова пухлина
- cardia-** серце
- cephal-** голова
- chol-** жовч
- chondr-** хрящ
- col-** товста кишка
- colp-** піхва
- cyst-** міхур
- dactyl-** палець
- de-, des-** віддалення, звільнення
- derm-, dermat-** шкіра
- dys-** порушення, розлад функції
- ectasia** розширення, розтягнення
- ecto-** поза, зовні
- ectomia** вирізання, видалення
- endo-** всередині
- enter-** кишка
- epi-** на, над
- ergia** робота, діяльність, реактивність
- erythro-** червоний
- exo-** поза, зовні
- extra-** поза, перебування поза чим-небудь
- gastr-** шлунок
- gloss-, glott-** язик
- glyc-, glyk-, gluc-** солодкий
- graph-, -graphia** зображення, опис, процес реєстрації сигналів
- gynaec-** жінка
- haem-, haemat-, -aemia** кров
- hidro-** піт
- hydro-** вода

hyper- над, вище
hypo- під, нище
hyster- матка
infra- під
inter- між
intra- всередині
kerat- рогівка, рогова речовина
laparo- стінка живота
leuco- білий
lith- камінь
laryng- гортань
-logia наука, вчення
macro- великий
-malacia розм'якшення
-mast- молочна залоза
mega-, megal-, -megalia великий, збільшений
melan- чорний
mes(o)- в середині, між
metr- матка
-metria вимірювання
micro- малий, незначний
myo- м'яз
nephro- нирка
neur- нерв
odont- зуб
oligo- малий, незначний
-oma пухлина
omphal- пупок
onco- пухлина
oophor- яєчник
ophthalm- око
ortho- прямий, вертикальний, правильний
osteo- кістка
ot- вухо
pan-, panto- все, весь, всякий
para-, par- подібний, біля, поряд
path-, -pathia хвороба
peri- навколо, з усіх боків
-penia недостача, нестача
-phag-, -phagia поїдання, ковтання
pharyng- глотка
pharmac- ліки

-philia схильність, прихильність, любов
phleb- вена
-phobia патологічний страх
-plasia формування, утворення
-plegia параліч
pneum-, pneumon- легеня
pneumo-, pneumat- повітря, газ
-pnoë дихання
pod- нога, стопа
poly- багато
proct- пряма кишка
-ptosis опущення
py-, pyo- гній
re- повторення, рух назад, відновлення
-rhapsia зшивання, накладання шва
rhin- ніс
-rrhagia кровотеча
salping- маткова труба
sclero- твердий, щільний
-sclerosis патологічне ущільнення, склероз
-scop, -scopia дослідження, спостереження
somat- тіло
splen- селезінка
spondyl- хребець
-stasis нерухомість, застій, зупинка
-stenosis звуження, стеноз
steth- груди
-sthenia сила
stomat- рот
-stomia операція накладення штучного зовнішнього отвору, свища
sub- під
super-, supra- над, зверху
syn-, sym- з, разом з
tachy- швидкий, прискорений
-therm, -thermia тепло
-therapia спосіб лікування
-tomia розрізання
-ton, -tonia тонус, тиск, напруга
trans- через
-trophia живлення
typhl- сліпа кишка
-ur-, -uria сеча

Знайдіть відповідне пояснення терміну

1. тромбофлебіт
2. гемофілія
3. пневмонія
4. проктит
5. риніт
6. склероз
7. стоматит
8. спленіт
9. міома
10. гемостаз
11. кардіопатія
12. артрит
13. нефрит
14. глікемія
15. склеродермія
16. мастит
17. лейкомія
18. дерматит
19. цефалгія
20. тахікардія
21. анемія
22. дистрофія
23. парагрип
24. гіпертонія
25. енцефаліт
26. аденіт
27. ларингіт
28. цистит
29. фарингіт
30. гіпоксія
31. діспное
32. гіпертіреоз
33. геморагія
34. ентероколіт
35. аденома
36. гепатит
37. гастралгія
38. панкреатит
39. блефарит
40. ендоскопія
41. мастопатія
42. лейкомія
43. міозит
44. невралгія
45. парадонтоз
46. онкологія
47. офтальмолог
48. отит
49. брадикардія
50. остеохондроз
52. холіцистит

- ущільнення тканин в органах
- м'язова пухлина
- захворювання серця
- запалення селезінки
- запалення суглоба
- запалення нирки
- ущільнення шкіри
- закупорка вен
- цукор в крові
- білокрів'я
- головний біль
- кровотечі через нездатність крові зсідатись
- запалення шкіри
- зупинення руху крові
- прискорене серцебиття
- запалення легенів
- запалення слизової ротової порожнини
- порушення живлення
- подібний до грипу
- запалення слизової носа
- подібний до грипу
- запалення сечового міхура
- запалення глотки
- запалення прямої кишки
- кровотеча, крововилив
- зниження вмісту кисню
- ураження кишечника
- пухлина залозистих органів
- шлунковий біль
- запалення гортані
- запалення печінки
- недокрів'я
- запалення молочної залози
- запалення підшлункової залози
- обстеження внутрішніх органів
- задишка, розлад дихання
- запалення повік
- захворювання молочної залози
- запалення лімфатичних вузлів
- запалення тканини навколо зуба
- запалення головного мозку
- наука про пухлини
- спеціаліст з захворювань очей
- підвищений тиск крові
- уповільнене серцебиття
- запалення вуха
- запалення кістково-хрящової тканини
- запалення м'язів
- посилення функції щитоподібної залози
- запалення жовчного міхура
- біль у місці проходження нерва

Прикметник (Adjectivum)

У латинській мові, як і в українській, прикметники змінюються за родами, числами і відмінками.

Свої особливі відміни вони не мають, а відмінюються за зразком іменників I, II і III відмін. За зразком IV і V відмін прикметники не відмінюються.

Прикметники поділяються на дві групи:

перша група - прикметники I і II відмін;

друга група - прикметники III відміни.

ПРИКМЕТНИКИ ПЕРШОЇ

ГРУПИ

Прикметники I-II відміни
(Declinatio prima et secunda
adjectivorum)

До неї належать прикметники жіночого роду на -a (I відміна іменників), чоловічого роду на -us, -er (II відміна іменників) і середнього роду на -um (II відміна іменників).

Словникова форма: 1) повна форма чоловічого роду

2) закінчення жіночого роду

3) закінчення середнього роду

purus, a, um - чистий, a, є;

ruber, bra, brum - червоний, a, є.

Зразок відмінювання прикметників першої групи

purus, a, um - чистий, a, є.

Singularis

Nom.	purus	Pura	Purum
Gen.	Puri	Purae	Puri
Dat.	Puro	Purae	Puro
Ace.	param	Puram	Purum
Abl.	Puro	Pura	Puro

Pluralis

Nom.	puri	purae	Pura
Gen.	purorum	purarum	purorum
Dat.	puris	puris	Puris
Ace.	puris	puris	Pura
Abl.	puris	puris	Puris

Алгоритм узгодження

1. Визначаємо необхідну форму (рідкого екстракту род. відм. одн.)
2. Визначення роду іменника (extractum, -i n) середній рід.
3. Вибір родової форми прикметника (fluidus, -a, -um).
4. Складання терміну в називному відмінку однини (extractum fluidum).
5. Визначення відміни іменника (extractum - II відміна).
6. Визначення відміни прикметника (fluidum - II відміна).
7. Утворення необхідної форми, род. відм. (extracti fluidi)

NB В латинській мові прикметники стоять після іменників,

Наприклад: succus purus - чистий сік

gutta pura - чиста крапля

vaselinum purum - чистий вазелін.

Лексичний мінімум (Анатомічна та клінічна лексика)

acusticus, a, um - слуховий
cavus, a, um - порожнистий
coronarius, a, um - вінцевий
cutaneus, a, um - шкірний
dexter, tra, trum - правий
externus, a, um - зовнішній
hyoideus, a, um - під 'язиковий(стосовно до кістки)
hypoglossus, a, um - під 'язиковий(стосовно до нервів)
internus, a, um - внутрішній
ischiadicus, a, um - сідничний
latus, a, um - широкий
mastoides, a, um - соскоподібний
medius, a, um - середній
mucosus, a, um - слизовий
obliquus, a, um - косий
oblongatus, a, um - довгастий, продовгуватий
opticus - зоровий
pius, a, um - м 'який (стосовно мозкової оболони)
profundus, a, um - глибокий
rectus, a, um - прямий
sinister, tra, trum - лівий
spinosus, a, um - остистий
spongiosus, a, um - губчастий
subcutaneus, a, um - підшкірний
thoracicus, a, um - грудний
thyreoideus, a, um - щитовидний, щитоподібний

Дієприкметники

acutus, a, um - гострий
aegrotus, a, um - хворий
benignus, a, um - доброякісний
chronicus, a, um - хронічний
contagiosus, a, um – заразний (через контакт)
malignus, a, um - злоякісний
primarius, a, um - первинний
respiratorius, a, um - дихальний
sanus, a, um - здоровий
circumflexus, a, um - обгинаючий, обведений навколо
compositus, a, um - складний, складений
compactus, a, um - компактний, щільний
complicatus, a, um - ускладнений
contusus, a, um - забитий
diffusus, a, um - поширений
incisus, a, um - різаний
innatus, a, um - вроджений
laesus, a, um - пошкоджений, порушений
laceratus, a, um - розірваний, рваний
morsus, a, um - вкушений
perforates, a, um – продірявлений

Фармацевтична лексика

acetylsalicylicus, a, um - *ацетилсаліциловий*
activatus, a, um – *активований*
aethereus, a, um - *ефірний*
aethylicus, a, um - *етиловий*
albus, a, um - *білий*
amarus, a, um - *гіркий*
carolinus, a, um - *карловарський*
camphoratus, a, um - *камфорний*
causticus, a, um – *їдкий*
coeruleus, a, um – *синій*
compositus, a, um – *складний*
concentratus, a, um – *концентрований*
depuratus, a, um – *очищений*
destillatus, a, um – *дестильований*
dilutus, a, um – *розбавлений*
flavus, a, um – *жовтий*
fluidus, a, um - *рідкий (стосовно екстрактів)*
gastricus, a, um - *шлунковий*
isotonicus, a, um – *ізотонічний*
obductus, a, um – *вкритий оболонкою*
oleosus, a, um - *олійний*
piperitus, a, um - *перцевий*
praecipitatus, a, um - *осадовий*
pulveratus, a, um – *порошкований*
purus, a, um - *чистий*
siccus, a, um - *сухий*
spirituosus, a, um - *спиртовий*
spissus, a, um - *густий*
reductus, a, um – *відновлений*
ruber, bra, brum - *червоний*
tritus, a, um – *тертий*
ustus, a, um – *палений*

Групи препаратів за фармакологічною дією

**ЛАТИНСЬКА ХІМІЧНА НОМЕНКЛАТУРА
НАЗВИ ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ**

Латинські назви хімічних елементів є іменниками середнього роду II відміни.

Наприклад.: *Aurum, i n* - золото; *Aluminium, in-* алюміній

Винятки: *Phosphorus, i m* - фосфор;

Sulfur, uris n - сірка.

<i>Латинська Назва</i>		<i>Українська назва</i>	<i>Походження назви</i>
<i>Aluminium</i>	<i>Al</i>	Алюміній	від лат. <i>alumen</i> - галун
<i>Argentum</i>	<i>Ag</i>	Срібло	від <i>arguo</i> - роблю ясним
<i>Arsenicum</i>	<i>As</i>	Миш'як	можливо від грецьк. <i>arsen</i> -сильний, завзятий
<i>Aurum</i>	<i>Au</i>	Золото	від лат. <i>auroga</i> - ранішня зоря
<i>Barium</i>	<i>Ba</i>	Барій	від грецьк. <i>barys</i> - важкий
<i>Bismuthum</i>	<i>Bi</i>	Вісмут	від нім. <i>weisse Masse</i> - біла маса
<i>Borum</i>	<i>B</i>	Бор	від араб, <i>bauraq</i> - буре
<i>Bromum</i>	<i>Br</i>	Бром	від грецьк. <i>bromos</i> - смердючий
<i>Calcium</i>	<i>Ca</i>	Кальцій	від лат. <i>calx</i> - вапняк
<i>Carboneum</i>	<i>C</i>	Вуглець	від лат. <i>carbo</i> - вугілля
<i>Chlorum</i>	<i>Cl</i>	Хлор	від грецьк. <i>chloros</i> - зелений
<i>Cuprum</i>	<i>Cu</i>	Мідь	від лат. назви острова Кіпр
<i>Ferrum</i>	<i>Fe</i>	Залізо	від лат. <i>ferrum</i> - залізо
<i>Fluorum</i>	<i>F</i>	Фтор	від лат. назви мінералу флюориту; українське "фтор" від грецьк. <i>phthorios</i> – руйнівний
<i>Hydrogenium</i>	<i>H</i>	Водень	від грецького «породжуючий воду»
<i>Hydrargyrum</i>	<i>Hg</i>	Ртуть	від грецьк. <i>hydra</i> - вода і <i>argyr</i> -срібло; буквально: "рідке срібло"
<i>Iodum</i>	<i>I</i>	Йод	від грецьк. <i>iodes</i> - фіолетовий
<i>Kalium</i>	<i>K</i>	Калій	від араб, <i>al-kali</i> - зола рослин
<i>Magnesium seu Magnium</i>	<i>Mg</i>	Магній	від грецьк. <i>Magnesia</i> - назва стародавнього міста в Малій Азії
<i>Manganum</i>	<i>Mn</i>	Марганець	від італійського <i>manganese</i>
<i>Natrium</i>	<i>Na</i>	Натрій	від араб, <i>natron</i> - сода
<i>Nitrogenium</i>	<i>N</i>	Азот	від грецьк. <i>nitron</i> - селітра, сода і <i>genos</i> – рід
		Кисень	від грецьк. «кислий»
<i>Phosphorus</i>	<i>Ph</i>	Фосфор	від грецьк. <i>phos</i> - світло і <i>phoros</i> -той, що несе
<i>Plumbum</i>	<i>Pb</i>	Свинець	від лат. <i>plumbum</i> - свинець
<i>Silicium</i>	<i>Si</i>	Кремній	від лат. <i>silex</i> - твердий камінь, кремій
<i>Stibium</i>	<i>Sb</i>	Сурма	від перськ. <i>сурьме</i> - натирання
<i>Sulfur</i>	<i>S</i>	Сірка	від лат. <i>sulfur</i> - сірка
<i>Thallium</i>	<i>Tl</i>	Талій	від грецьк. <i>thallos</i> - зелена гілка
<i>Zincum</i>	<i>Zn</i>	Цинк	від нім. <i>zink</i> - цинк

НАЗВИ КИСЛОТ

Кислоти (*acida*) бувають кисневі і безкисневі. Назви кисневмісних кислот утворюються шляхом приєднання до основи назви кислотоутворюючого елемента суфікса, який характеризує ступінь окислення.

1. Максимальному ступеню окислення кислотоутворюючого елемента відповідає суфікс *-icum* (в українській номенклатурі *-ова, -ева, -на*).

Acidum sulfuricum - сірчана кислота *Acidum arsenicum* - миш'якова кислота.

2. Низькому ступеню окислення відповідає суфікс -osum (в українській номенклатурі -иста).

Acidum sulfurosum - сірчиста кислота

Acidum arsenicosum - миш'яковиста кислота.

3. У назвах кислот з більшою кількістю ступенів окислення кожен з них характеризується відповідним префіксом чи суфіксом.

Acidum perchloricum - хлорна кислота

Acidum chloricum - хлорнувата кислота

Acidum chlorosum - хлориста кислота

Acidum hydrochlorosum - хлорнуватиста кислота.

Назви кислот, які не містять кисню, утворюються за допомогою префікса hydr- і суфікса -icum

Acidum hydrochloricum - хлористоводнева кислота

Acidum hydrosulfuricum - сірководнева кислота.

НАЗВИ ОКИСЛІВ (ОКСИДІВ)

Серед окислів розрізняють: окисли (*oxydum, i, n*)
перекиси (*peroxydum, i, n*)
гідроокиси (*hydroxydum, i, n*)
закиси (*oxydulatus, a, um*)

Назви окисів, перекисів, гідроокисів складаються з двох іменників: назви катіона (завжди ставиться на першому місці в Gen. sing.), назви аніона (на другому місці в Nom. sing.). Zinci oxydum - окис цинку Hydrogenii peroxydum - перекис водню

Calcii hydroxydum - гідроокис кальцію *Rp: Calcii hydroxydi*

Закис виражається прикметником oxydulatus, a, um - закисний, який узгоджується з назвою катіона. Nitrogenium oxydulatum - закис азоту *Rp: Nitrogenii oxydulati*

НАЗВИ СОЛЕЙ

Назва солі складається з назв катіона і аніона. На першому місці стоїть назва катіону у родовому відмінку, на другому – аніона у називному.

Nom. singularis Gen. Singularis (Rp.)

Natrii sulfas Natrii sulfatis
сульфат натрію сульфату натрію

Схема закінчень в назвах солей

укр.	Nom.	Gen.(Rp.)
-ат	-as	-atis
-іт	-is	-itis
-ід	-idum	-idi
сульфат	sulfas	sulfatis
сульфіт	sulfis	sulfitis
хлорид	chloridum	chloridi

НАЗВИ КИСЛИХ І ОСНОВНИХ СОЛЕЙ

1. Латинські назви кислих солей утворюються так, як і назви середніх солей, але з додаванням префікса hydro-: Natrii hydrocarbonas - гідрокарбонат натрію.

2. Латинські назви основних солей утворюються так, як і назви середніх солей, але з додаванням префікса sub-: Bismuthi subnitras - основний нітрат вісмуту

3. Назви органічних солей натрію і калію складаються з назви основи і присєднання до неї через дефіс назви natrium, kalium в називному відміннику:

Barbitalum - natrium - барбітал - натрій

(Rp: Barbitali - natrii - барбіталу – натрію)

Лексичний мінімум

NB Назви кислот позначені курсивом входять до обов'язкового лексичного мінімуму

- ac. aceticum* - оцтова кислота
- ac. acetylsalicylicum* - ацетилсаліцилова кислота
- ac. adipinicum* - адипінова кислота
- ac. arsenicicum* - миш'якова кислота
- ac. arsenicosum* - арсенітна кислота
- ac. ascorbinicum* - аскорбінова кислота (*ascorbicum*)
- ac. barbituricum* - барбітурова кислота
- ac. benzoicum* - бензойна кислота
- ac. boricum* - борна кислота
- ac. butyricum* - масляна кислота
- ac. capronicum* - капронова кислота
- ac. carbolicum* - карболова кислота
- ac. carbonicum* - вугільна кислота
- ac. chloricum* - хлоратна кислота
- ac. chlorosum* - хлоритна кислота
- ac. chromicum* - хромова кислота
- ac. citricum* - лимонна кислота
- ac. folicum* - фолієва кислота
- ac. formicicum* - мурашина кислота
- ac. glutaminicum* - глутамінова кислота (*glutamicum*)
- ac. hydrochloricum* - хлоридна (соляна) кислота
- ac. hydrocyanicum* - ціанідна (синильна) кислота
- ac. hydrofluoricum* - фторидна кислота (*hydrophthoricum*)
- ac. hydroiodicum* - йодидна кислота
- ac. hydrosulfuricum* - сульфідна кислота
- ac. hypochlorosum* - хлорнуватиста кислота
- ac. lacticum* - молочна кислота
- ac. maleicum* - малеїнова кислота
- ac. nicotinicum* - нікотинова кислота
- ac. nitricum* - нітратна кислота
- ac. nitrosum* - нітритна кислота
- ac. nucleinicum* - нуклеїнова кислота
- ac. oleicum* - олеїнова кислота
- ac. oxalicum* - щавлева кислота
- ac. pantothenicum* - пантотенова кислота
- ac. perchloricum* - перхлоратна кислота
- ac. phosphoricum* - фосфатна кислота
- ac. phthalicum* - фталатна кислота
- ac. propionicum* - пропіонова кислота
- ac. salicylicum* - саліцилова кислота
- ac. silicicum* - силікатна кислота
- ac. stearicum* - стеаринова (стеаратна) кислота
- ac. succinicum* - бурштинова (янтарна) кислота
- ac. sulfuricum* - сульфатна кислота
- ac. suifurosom* - сульфитна (сірчиста) кислота
- ac. tartaricum* - винна або виннокам'яна кислота
- ac. undecylenicum* - ундециленова кислота

III відміна іменників (Declinatio III)

До III відміни належать іменники всіх трьох родів, які в родовому відмінку однини мають закінчення **-is**.

Третя відміна іменників найбільш складна в латинській мові. Вона має такі особливості:

1. Іменники кожного з родів мають не одне, а декілька закінчень у називному відмінку однини.
2. Більшість іменників III відміни мають змінену основу в непрямих відмінках. Робоча основа (основа для відмінювання) визначається за родовим відмінком. (cortex – corticis – основа для відмінювання - cortic)

Словникова форма:

1. повна форма називного відмінку однини.
2. а) закінчення родового відмінка (у рівноскладових) *dosis, -is*
б) закінчення родового відмінка з частиною основи *cortex, -icis*
в) повна форма родового відмінку (у односкладових) *flos, floris*
3. Позначення роду *m, f, n*

3. Іменники III відміни в залежності від відмінкових закінчень поділяються на три типи: *приголосний, голосний та мішаний*. Тип відмінювання іменників визначається за закінченням називного відмінка однини.

Відмінникові закінчення

	singularis		pluralis	
	m. f.	n.	m. f.	n.
N.	різні закінчення		-es	-a(-ia)
G.	-is		-um (-ium)	
D.	-i		-ibus	
Acc.	-em	Acc.=N.	-es	-a (-ia)
Abl.	-e (-i)		-ibus	

(У дужках зазначені закінчення голосного типу.)

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	cortex	cortices
Gen.	corticis	corticum
Dat.	cortici	corticibus
Acc.	corticem	cortices
Abl.	cortice	corticibus

Таблиця родових закінчень іменників III відміни

Рід	Nom. sing.	Тип відмінювання	Приклади
1	2	3	4
masculinum	-o, -or, -os -er, -es, -ex (нерівноскладові)	приголосний	sapo, onis <i>m</i> — мило odor, oris <i>m</i> — запах flos, oris <i>m</i> — квітка cortex, icis <i>m</i> — кора aether, eris <i>m</i> — ефір stipes, itis <i>m</i> — стеблина
femininum	-s, -x -is, -es (рівноскладові) -do, -as, -ax, -go, -us, - ux, -io, -ox, -ix; -is, -es (нерівноскладові)	а) з основою на два й більше приго- лосних — мішаний; б) з основою на один приголосний- приголосний. Мішаний приголосний	pars, parties <i>f</i> — частина avis, avis <i>f</i> — птах hirudo, mis <i>f</i> — п'явка mucilago, mis <i>f</i> — слиз injectio, onis <i>f</i> — ін'єкція nux, nucis <i>f</i> — горіх Adonis, idis, <i>m</i> — горіцвіт,
Neutrum	-en, -ur, -us, -ma, -c, -l, -t -e, -al, -ar	приголосний Голосний	semen, mis// — насінина sulfur, uris <i>n</i> — сірка corpus, oris <i>n</i> — тіло lac, lactis <i>n</i> — молоко stigma, atis <i>n</i> — приймочка animal, alis <i>n</i> — тварина Secale, is <i>n</i> — жито

Лексичний мінімум (анатомічна та клінічна лексика)

Чоловічий рід

abductor, oris m - відвідний м'яз
adductor, oris m - привідний м'яз
apex, icis m - верхівка, кінчик
cortex, icis m - кора, кірка
dolor, oris m - біль
depressor, oris m - м'яз-опускач, нерв-пригнічувач
extensor, oris m - м'яз-розгинач
flexor, oris m ~м'яз-згинач
herpes, etis m - пухирчастий лишай
homo, inis m - людина
levator, oris m - м'яз-підіймач
odor, oris m - запах
pulmo, onis m - легеня
ren, renis m - нирка
rotator, oris m - м'яз-обертач
stupor, oris m - стан заціпеніння
thorax, acis m - грудна клітина
tremor, oris m - тремор, дрижання, тремтіння
tumor, oris m - пухлина

Жіночий рід

articulatio, onis f - суглоб
auscultatio, onis f - вислуховування
cicatrix, icis f - рубець, шрам
cartilago, inis f - хрящ
cavitas, atis f - порожнина
cervix, icis f - шия, шийка матки
inflammatio, onis f - запалення
palpatio, onis f - прощупування
percussio, onis f - простукування
radix, icis f - корінь
resectio, onis f - резекція, вирізання частини органа
respiratio, onis f - дихання
sanatio, onis f - санація, вилікування, оздоровлення
secretio, onis f - секреція, виділення

Середній рід

abdomen, inis n - живіт
caput, itis n - головка
corpus, oris n - тіло
crus, cruris n - гомілка, ніжка
culmen, inis n - вершина
derma, atis n — шкіра
femur, oris n - стегно
foramen, inis n - отвір
hepar, atis n — печінка
latus, eris n – бік
occiput, itis n - потилиця
pectus, oris n - груди
tempus, oris n - скроня

Лексичний мінімум (Фармацевтична лексика)

aether, eris *m* — ефір

carbo, onis *m* — вугілля

cortex, icis *m* — кора

flos, floris *m* — квітка (flores, florum - квіти) (Rp.: Florum Calendulae)

lege artis — за законом мистецтва (за всіма правилами)

liquor, oris *m* — рідина

Liquor Ammonii anisatus — нашатирно-ганусові краплі (Rp.: Liquoris Ammonii anisati)

Liquor Ammonii caustici — нашатирний спирт (Rp.: Liquoris Ammonii caustici)

odor, oris *m* — запах

sapo, onis *m* - мило

stipes, itis *m* — стебло, стеблина (stipites, stipitum - стеблини) (Rp.: Stipitum)

tuber, ěris *n* — бульба

Bursa pastoris — грицики, калитник (Rp.: Bursae pastoris)

Paraver, ěris *n* — мак

Paraver somniferum — мак снодійний (бот.)

Piper, ěris *f* — перець

Polygonum (i) hydropiper (-eris) — гірчак перцевий, водяний перець (бот.)
(Rp.: Polygoni hydropiperis)

pulvis, ěris *m* — порошок

Adonis, idis *f* - горицвіт, адоніс

aspersio onis *f* - присипка

borax, ācis *f* - бура (тетраборат натрію)

Digitalis, is *f* - наперстянка

emulsio, onis *f* - емульсія

Filix (icis) mas (maris) - чоловіча папороть

iniectio, onis *f* - ін'єкція, впорскування (*pro injectionibus*)

Mays, ydis *f* - маїс, кукурудза

mucilago, inis *f* - слиз

Nux (nucis) *f* vomica (ae) - блювотний горіх (Rp.: Nucis vomicae)

Pix (picis) *f* liquida (ae) — дьоготь (Rp.: Picis liquidate Betulae)

Plantago, inis *f* - подорожник

radix, icis *f* - корінь

solutio, onis *f* - розчин

solutio Ammonii caustici - нашатирний спирт (Rp.: Solutionis Ammonii caustici)

suspensio, onis *f* - суспензія

Thermopsis, idis *f* - термопсис

Alumen, inis *n* - галун

Alumen ustum — палений галун (Rp.: Alumenis usti)

cataplasma, atis *n* — компрес, припарка

Corpus (-oris) vitreum (i) — склоподібне тіло (Rp.: Corporis vitrei)

elixir, iris *n* — еліксир

ex tempore - в міру потреби, в потрібний час

gargarisma, atis *n* — полоскання

oleum jecoris Aselli — трісковий риб'ячий жир (Rp.: Olei jecoris Aselli)

rhizoma, atis *n* — кореневище (Rp. *Rhizomatis cum radicibus*)

sal, salis *n, m* — сіль

semen, inis *n* — сім'я, насінина; semina, seminum - насіння (Rp.: Seminum Lini)

stigma, atis *n* (stigmates, stigmatum) — приймочка (Rp.: Stigmatum Maydis)

Sulfur, uris *n* — сірка

Прикметники II групи

Залежно від кількості родових закінчень в Nom. sing, прикметники III відміни поділяються на три підгрупи:

1. Прикметники, які в Nom. sing, мають **три** закінчення, окремі для кожного роду: **-er** - для чоловічого роду

-is - для жіночого роду

-e - для середнього роду

Наприклад: paluster, palustris, palustre – болотяний

Словникова форма: paluster, -tris, -tre – болотяний

2. Прикметники з **двома** родовими закінченнями в Nom. sing.:

-is – чоловічий і жіночий рід

-e - середній рід

Наприклад: medicinalis, medicinale -медичний

Словникова форма: solubilis, e –розчинний

3. Прикметники з **одним** спільним у Nom. sing, закінченням для усіх трьох родів: **-s, -r, -x**

Наприклад: simplex – простий, -a, -e

Словникова форма (подається форма Gen. sing):

simplex, icis - простий.

NB Основу прикметників з трьома і двома родовими закінченнями визначають за називним відмінком однини прикметника жіночого роду, відкинувши закінчення -is:

paluster, palustris, palustre palustr - основа

Основу прикметників з одним закінченням визначають за родовим відмінком, відкинувши закінчення -is:

simplex, simplicis simplic - основа

Відмінювання «натуральний шлунковий сік», «розчинний стрептоцид».

singularis

pluralis

N. _____

G. _____

D. _____

Acc. _____

Abl. _____

Лексичний мінімум

Анатомічна та клінічна лексика

abdominalis, e - черевний
articularis, e - суглобовий
auricularis, e - вушний
basilaris, e - основний
biceps, bicipitis - двоголовий
bilateralis, e - двобічний
brevis, e - короткий
cardialis, e - серцевий
cervicalis, e - шийний
communis, e - спільний
dentalis, e - зубний
dorsalis, e - спинний
ethmoidalis, e - решітчастий
facialis, e - лицевий
femoralis, e - стегновий
frontalis, e - лобовий
incurabilis, e - невиліковний шляхом операції
infantilis, e - інфантильний, дитячий, нерозвинений
inoperabilis, e - неоперабельний
labialis, e - губний
lacrimalis, e - слізний
lateralis, e - бічний, латеральний
letalis, e - смертельний
localis, e - місцевий
lumbalis, e - поперековий
medialis, e - медіальний, стосується середини
molaris, e - великий кутній (зуб)
nasalis, e - носовий
occipitalis, e - потиличний
ovalis, e - овальний
parietalis, e - парієтальний, стосується стінки органа або порожнини, тім'яний
pectoralis, e - грудний
praemolaris, e - малий кутній (зуб)
quadriceps, quadricipitis - чотириголовий
sacralis, e - крижовий
sphenoidalis, e - клиноподібний
sublingualis, e - під 'язиковий
superficialis, e - поверхневий
temporalis, e - скроневий
tenuis, e - тонкий
teres, teretis - круглий
vertebralis, e - хребцевий

Лексичний мінімум

Фармацевтична лексика

arvensis, e – польовий

chinensis, e - китайський

dulcis, e - солодкий

enterosolubilis, e - кишковорозчинний

expectorans, ntis - відхаркувальний

glacialis, e - льодовий

laxans, ntis - послаблюючий, проносний

majalis, e - травневий

mollis, e - м'який

naturalis, e – природний, натуральний

officinalis, e - аптечний, офіційний

paluster, tris, tre - болотяний

rectalis, e - прямокишковий

silvester, tris, tre - лісовий

simplex, icis - простий

solubilis, e - розчинний

subtilis, e - дрібний

vaginalis, e - піхвовий

vernalis, e - весняний

viridis, e - зелений

Viride(-is) nitens (-ntis) - діамантовий зелений (Rp.: Solutionis Viridis nitentis spirituosae)

volatilis, e - леткий

vulgaris, e - звичайний

IV відміна іменників (Declinatio IV)

До IV відміни належать іменники чоловічого роду з закінченням -us та середнього роду з закінченням -u в Nom.sing. У Gen.sing. іменники закінчуються на -us.

Відмінникові закінчення

	singularis		pluralis	
	<i>m.</i>	<i>n.</i>	<i>m.</i>	<i>n.</i>
N.	-us	-u	-us	-ua
G.		-us		-uum
D.	-ui	-u		-ibus
Acc.	-um	-u	-us	-ua
Abl.		-u		-ibus

Зразок відмінювання іменників IV відміни

Numerus	Singularis		Pluralis	
	<i>M</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>n</i>
Nom.	spiritus	genu	Spiritus	Genua
Gen.	spiritus	genus	spirituum	Genuum
Dat.	spiritui	genu	spiritibus	Genibus
Acc.	spiritum	genu	Spiritus	Genua
Abl.	spiritu	genu	spiritibus	Genibus

NB Деякі іменники із закінченням чоловічого роду на -us, як виняток, є іменниками жіночого роду:

manus, us f - рука, кисть

Quercus, us f - дуб

Лексичний мінімум

Фармацевтична лексика

Quercus, -us f - дуб

Cortex Quercus

Rp.: Corticis Quercus

spiritus, -us m - спирт

Spiritus aethylicus

Rp.: Spiritus aethylici

fructus, -us m - плід

Fructus Rosae

Rp.: Fructuum Rosae

usus, -us m - вживання

ad usum externum - для зовнішнього вживання

ad usum internum - для внутрішнього вживання

Анатомічна та клінічна лексика

abscessus, us m - нарив
aditus, us m - вхід, доступ
arcus, us m - дуга
auditus, us m - слух
casus, us m - випадок
collapsus, us m - гостра судинна недостатність
ductus, us m - протока
exitus, us m - вихід, кінець
exitus letalis - смертельний кінець
flexus, us m — згин, петля
infiltratus, us m - ущільнення тканини
manus, us f - кисть
meatus, us m - прохід, хід
partus, us m - пологи
plexus, us m - сплетіння
processus, us m - відросток
prolapsus, us m - випадання
sinus, us m - пазуха
sensus, us m – відчуття
status, us m - стан
textus, us m - тканина
tractus, us m - тракт, шлях

V відміна іменників (Declinatio V)

До V відміни належать іменники жіночого роду із закінченням -es в Nom.sing. У Gen. sing, вони закінчуються на -ei.

Словникова форма:

facies, ei f - обличчя, поверхня

Відмінникові закінчення

	singularis	pluralis
N.	-es	-es
G.	-ei	-erum
D.	-ei	-ebus
Acc.	-em	-es
Abl.	-e	-ebus

Зразок відмінювання іменників V відміни

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	facies	facies
Gen.	faciei	facierum
Dat.	faciei	faciebus
Acc.	faciem	facies
Abl.	Facie	faciebus

1.Іменник *dies, diei* у медичній термінології - чоловічого роду: *dies criticus* - критичний день.

2.Слово *species* у більшості фармакопей світу вживається у множині.

Часто збори називають чаєм із вказівками на характер його дії.

Наприклад: *species antiasthmatica* - *протиастматичний збір (чай)*

Назви зборів у рецептах пишуться в Gen.plur.

Recipe: Specierum antiasthmaticarum 50,0

Da. Signa

Лексичний мінімум

Анатомічна та клінічна лексика

caries, ei f - карієс

dies, ei m, f - день

facies, ei f - обличчя, поверхня

facies Hippocratica - *Гіппократове лице* (вираз обличчя вмираючого з загостреним носом і підборіддям, з запалими очима, холодними вухами і блідою шкірою лица з синюватим відтінком, іноді покритою великими краплинами холодного поту. Так вперше описав лице вмираючого великий давньогрецький лікар Гіппократ (460-377 рр. до н.е.).

rabies, ei f - сказ

res rudes f - сировина (*rudis, e* - сирий, необроблений)

res, rei f - річ, діло

sanies, ei f - кров з гноєм, сукровиця

Species f - збір

Прикметники II групи

laxantes - послаблюючий *Rp.: Specierum laxantium*

pectorales - грудний *Rp.: Specierum pectoralium*

expectorantes - відхаркуючий *Rp.: Specierum expectorantium*

Прикметники I групи

sedativae - заспокійливий *Rp.: Specierum sedativarum*

antiasthmaticae - антиастматичний *Rp.: Specierum antiasthmaticarum*

cardiacae - серцевий *Rp.: Specierum cardiacarum*

diureticae - сечогінний *Rp.: Specierum diureticarum*

amarae - гіркий *Rp.: Specierum amararum*

cholagogae - жовчогінний *Rp.: Specierum cholagogarum*

diaphoreticae - потогінний *Rp.: Specierum diaphoreticarum*

polyvitaminosae - вітамінний *Rp.: Specierum polyvitaminosarum*

aromaticae - ароматичний *Rp.: Specierum aromaticarum*

Скорочення в рецептах

При виписуванні рецептів лікарі широко використовують скорочення окремих слів та цілих фраз.

Правила скорочень:

1. Можна скорочено записувати в рецептах назви форм ліків та галенових препаратів, назви органів рослин, рецептурні вирази.
2. Не допускаються скорочення позначень близьких за назвою інгредієнтів, які не дозволяють установити, який саме лікарський засіб прописано.
3. Скорочення закінчують приголосною. Якщо ж декілька приголосних букв стоять поруч, то скорочення закінчують останньою.
4. Деякі рецептурні вирази можуть скорочуватися максимально. Лише в частині рецепта *Praescriptio* можуть бути максимальні скорочення, коли від слова залишається тільки одна буква. (*D.t.d. N...*)
5. Існують нестандартні скорочення, які слід запам'ятати: *hb.* — *herbae, pct.* — *praecipitati, aa* — *ana* etc .

Найважливіші рецептурні скорочення

Скорочення	Повне написання	Значення
aa	ana	по, порівну
ac, acid.	acidum	Кислота
aq.	aqua	Вода
aq. purif.	aqua purificata	очищена вода
bol.	bolus	Глина
but.	butyrum	масло (тверде)
comp., cps.	composites	Складний
concentr.	concentrates	Концентрований
cort.	cortex	Кора
D.	Da. Detur. Dentur.	Видай. Нехай буде видано. Нехай будуть видані. Видати.
dec, dct.	decoctum	Відвар
depur.	depuratus	Очищений
dil.	dilutus	Розведений
D.t.d.N.	Da (Dentur) tales doses Numero	Видай (Нехай будуть видані/ Видати) такі дози числом
Div.in part. aeq.	Divide in partes aequales	Розділи на рівні частини
empl.	emplastrum	Пластир
emuls.	emulsum	Емульсія
extr.	extractum	Екстракт
f.	fiat, fiant	нехай утвориться, нехай утворяться
fl., flor.	flos, flores	квітка, квітки
fluid.	fluidus	Рідкий
fol.	folium, folia	листок, листя
fr., fruct.	fructus	плід, плоди
gel.	gelatinosus	Желатиновий
glob.	globulus	Кулька
glob, vagin.	globulus vaginalis	півхова кулька
gran.	granulum, granula	гранула, гранули
gtt.,gtts.	gutta, guttae	крапля, краплі
hb., herb.	herba	Трава
inf.	infusum	Настій
in amp., in ampull.	in ampullis	в ампулах
in caps. gel.	in capsulis gelatinosis	у желатинових капсулах
in caps, operc	In capsulis operculatis	у капсулах, закритих кришечкою

in ch. cer. in oll. in lag. in scat. in sacc. chart. in tab. obd. in tub. in vitr. fusc. in vitr. nigr.	in charta cerata in olla in lagena in scatula in sacco chartaceo, in sacculis chartaceis in tabulettis obductis in tuba, in tubis in vitro fusco in vitro nigro	у навоскованому папері у баночці у пляшці у коробочці у паперовому мішечку, у паперових мішечках у таблетках, вкритих оболонкою у тубі, у тубах у темній склянці у чорній склянці
linim. liq. M. m. pil. mucil. №. ol. oll. oleos. past. pct, praec. pil. pro infant. pro inject. pulv. q.s r., rad. rect. rhiz., rh. Rp. S. sem. sicc. simpl. Sir. sol. spec. spir. spiss. Steril! succ. supp. supp. vagin. susp.	linimentum liquor Misce. Misceatur. massa pilularum mucilago numero oleum olla oleosus pasta praecipitatus pilula pro infantibus pro injectionibus pulvis quantum satis radix, radices rectificatus rhizoma recipe Signa. Signetur. semen, semina siccus simplex sirupus solutio species spiritus spissus Sterilisa! Sterilisetur! succus suppositorium suppositorium vaginale suspensio	Лінімент Рідина Змішай. Змішати. Нехай буде змішано. пілюльна маса Слиз Числом оля, масло Баночка олійний, масляний Паста Осаджений Пілюля для дітей для ін'єкцій Порошок скільки потрібно корінь, коріння Очищений Кореневище Візьми Познач. Нехай буде позначено. Позначити. насіння, насінина Сухий Простий Сироп Розчин Збір Спирт Густий Простерилізуй! Нехай буде простерилізовано! Простерилізувати! Сік свічка, супозиторій свічка піхвова Суспензія
tab. t-rae, tinct., tet. tub. ung. vagin. vitr.	tabuletta, tabulettae tincture tuba unguentum vaginalis vitrum	таблетка, таблетки настоянка туба мазь піхвовий склянка, пляшка

Займенники (Pronomen)

Лексичний мінімум

1. Pro me - *для мене*. Так пише лікар, виписуючи рецепт для власного вживання, замість цього виразу можна написати pro auctore.
2. Per se - *в чистому вигляді (дослівно "через себе")*.
3. E quo, e qua - *з якого, з якої*. Напр.: *Misce, ut fiat massa pilularum, e qua formentur pilulae numero 40.* - *Змішай, щоб утворилась пілюльна маса, з якої необхідно зробити пілюлі кількістю 40.*
4. Cui adde – *до якого (до якої) додай*. Напр.: *Misce, ut fiat emulsum, cui adde tincturae simplicis Opii guttas X.* - *Змішай, щоб утворилась емульсія, до якої додай 10 крапель простої настойки опію.*
5. Tales doses - *такі дози*. Напр.: *Da tales doses numero 20.* - *Видай такі дози кількістю 20.*
6. Status idem - *Клінічний вираз, що означає: стан хворого той же.*

Прислівник (Adverbium)

Лексичний мінімум

aseptice - *асептично*
ana - *порівну, по*
bis - *двічі*
calide - *гаряче, гарячим способом*
caute - *обережно*
cito - *швидко*
citissime - *якнайшвидше*
exacte - *точно*
exactissime - *якнайточніше*
frigide - *холодно, холодним способом*
gratis - *безплатно, безкоштовно*
grosse - *крупно*
lente - *повільно*
minutim - *дрібно*
modice - *середньо*
optime - *найкраще*
primum - *спочатку*
quantum satis - *скільки треба*
recenter - *свіжо*
statim - *негайно*

ЧИСЛІВНИК
(NOMEN NUMERALE)

Числівники в латинській мові діляться на чотири групи: *кількісні, порядкові, розподільні і числівники-прислівники.*

КІЛЬКІСНІ І ПОРЯДКОВІ ЧИСЛІВНИКИ
(NUMERALIA CARDINALIA ET ORDINALIA)

Кількісні числівники вказують на кількість предметів і відповідають на питання "скільки?", порядкові - на порядок при рахунку і відповідають на питання "котрий?".

Таблиця числівників

Римські цифри	Арабські цифри	Кількісні числівники	Порядкові числівники
I	1	unus, una, unum один, одна, одне	primus; a, um перший, а, є
II	2	duo, duae, duo два, дві, два	secundus (alter), a, um другий, а, є
III	3	tres, tna три	tertius, a, um третій, я, є
IV	4	quattuor чотири	quartus, a, um четвертий, а, є
V	5	Quinque п'ять	quintus, a, um п'ятий, а, є
VI	6	Sex	sextus, a, um
VII	7	Septem	septimus, a, um
VIII	8	Octo	octavus, a, um
IX	9	Novem	nonus, a, um
X	10	Decern	declmus, a, um
XI	11	Undecim .	undecimus, a, um
XII	12	Duodecim	duoderimus, a, um
XIII	13	tredScim	tertius (a, um) declmus, a, um
XIV	14	quattuordScim	quartus (a, um) declmus, a, um
XV	15	Quindecim	quintus (a, um) declmus, a, um
XVI	16	Sedecim	sextus (a, um) declmus, a, um
XVII	17	Septendficim	septimus (a, um) declmus, a, um
XVIII	18	Duodeviginti	duodeviceslmus, a, um
XIX	19	Undeviginti	undevicesimus, a, um
XX	20	Viginti	viceslmus, a, um
XXI	21	viginti unus seu unus et viginti	viceslmus primus seu unus et viceslmus
XXII	22	viginti duo seu duo et viginti	viceslmus alter seu alter et viceslmus
XXIII	23	viginti tres seu tres et viginti	vicesimus tertius seu tertius et viceslmus
XXIV	24	viginti quattuor	vicesimus quartus
XXVIII	28	Duodetriginta	duodetriceslmus, a, um
XXIX	29	Undetriginta	undetriceslmus, a, um
XXX	30	Triginta	tricesimus, a, um
XXXI	31	triginta unus seu unus et triginta	trceslmus primus seu unus et tricesimus

XL	40	Quadraginta	quadrageslmus, a, urn
L	50	Quinquaginta	quinguageslmus, a, um
LX	60	Sexaginta	sexagesimus, a, um
LXX	70	Septuaginta	septuageslmus, a, um
LXXX	80	Octoginta	octogeslmus, a, um
XC	90	Nonaginta	nonageslmus, a, um
C	100	Centum	centeslmus, a, um
CC	200	ducenti, ae, a	ducenteslmus, a, um
CCC	300	Trecenti, ae, a	trecenteslmus, a, um
CD	400	quadringenti, ae, a	quadringenteslmus, a, um
D	500	quingenti, ae, a	quingenteslmus, a, um
DC	600	Sescenti, ae, a	sescenteslmus, a, um
DCC	700	septingenti, ae, a	septingenteslmus, a, um
DCCC	800	octingenti, ae, a	octingenteslmus, a, um
CM	900	nongenti, ae a	nongenteslmus, a, um
M	1000	Mille	milleslmus, a, um
MM	2000	duo milia	bis milleslmus, a, um